

ابزارهای حمایتی برای شرکتهای دانش‌بنیان مستقر در پارک‌های علم و فناوری

مورد مطالعه: پارک علم و فناوری دانشگاه فنی خاورمیانه ترکیه

علیرضا محمدی^{۱*}، نسرین بیگدلو^۲

۱- دانشجوی دکترای مدیریت بازرگانی دانشگاه علامه طباطبائی

۲- کارشناس پژوهشی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

چکیده

یکی از ارکان شکل‌گیری مؤسسه‌های دانش‌بنیان، پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد هستند. پارک‌ها و مراکز رشد در حقیقت زیرساخت‌های اقتصاد دانش‌بنیان یک کشور به شمار می‌روند. پارک‌های علم و فناوری بازتابی از این فرضیه هستند که نوآوری فناورانه، منبعث از مطالعات علمی است و پارک‌ها، محیطی تسهیل‌گر برای گذار از مطالعه محض و نظری به تولید و اجرا فراهم می‌کنند.

در این مقاله، به راهکارهایی که در پارک علم و فناوری دانشگاه فنی خاورمیانه ترکیه برای افزایش احتمال موفقیت شرکتهای دانش‌بنیان مستقر در پارک انجام می‌گیرد، پرداخته شده‌است.

این راهکارها، در دو حوزه، قابل دسته‌بندی هستند: دسته اول، اقدام‌هایی هستند که قبل از ورود شرکت‌ها به پارک به غربال ایده‌ها و انتخاب ایده‌های قوی‌تر و حذف ایده‌های ضعیفتر می‌پردازد. این اقدام‌ها، شامل «برگزاری مسابقه‌هایی برای انتخاب ایده‌های برتر» و «تدوین مقررات و پیش‌بینی فیلترهایی برای ورود شرکتها به پارک علم و فناوری» است. دسته دوم اقدام‌هایی هستند که به حمایت از ایده‌ها و شرکت‌های دارای پتانسیل رشد بالا می‌پردازند. این اقدام‌ها شامل «تأسیس مرکز رشد»، «مشوق‌ها و حمایت‌های قانونی»، «استفاده از تسهیلات شبکه مؤسسات اقتصادی اروپا»

و «استفاده از خدمات شبکه اروپایی حامیان کسب و کار» هستند.

واژه‌های کلیدی: شرکتهای دانش‌بنیان، پارک علم و فناوری، دانشگاه فنی خاورمیانه ترکیه.

۱- مقدمه

یکی از اثرات شرکتهای دانش‌بنیان بر اقتصاد، ایجاد تحول در عوامل متعارف تولید است. در شرکتهای دانش‌بنیان، دانش و اطلاعات به عنوان عامل تولید و افزایش ثروت مطرح می‌شوند که در گذشته، جایگاهی در عوامل تولید ثروت نداشته‌اند. به بیان دیگر، اقتصاد در عصر جدید از «اقتصاد منبع بنیاد» فاصله گرفته و به «اقتصاد دانش بنیاد» نزدیک شده‌است [۱]. مطالعات انجام شده در رابطه با تأثیر بخش تحقیق و توسعه بر رشد اقتصادی ۵۷ منطقه از کشورهای فرانسه، ایتالیا و اسپانیا نشان داده‌است که دانش، تأثیر مثبت بر رشد اقتصادی مناطق مورد بررسی داشته است [۲]. همچنین تحقیق دیگری نشان داده که ظهور و توسعه دانش و فناوری پیشرفته، موجب افزایش درجه پویایی رقابت در محیط کسب و کار جدید شده و در نتیجه، الگوی رقابت طی دو دهه اخیر دچار تحولات اساسی گشته است [۳]. در این فضا و در بستر اقتصاد دانش‌بنیان، محیط کسب و کار شاهد رشد فزاینده سهم و نقش صنایع مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته در سطح جهان به ویژه در کشورهای توسعه یافته است [۴].

*- نویسنده عهده‌دار مکاتبات: mohammadi_ar@ut.ac.ir

فارغ‌التحصیلان دانشگاهی تأسیس می‌شوند، به عنوان یک ضرورت حیاتی برای پارک‌های علم و فناوری مطرح است. در این میان استفاده از تجارب کشورهای دیگر، می‌تواند برای یافتن راه‌حل‌های سریع‌تر و مناسب‌تر مفید باشد. ترکیه در زمینه تأسیس و مدیریت پارک‌های علم و فناوری سابقه بیشتری نسبت به ایران دارد. همچنین با توجه به تشابه وضعیت علم و فناوری این کشور با ایران، مطالعه پارک‌های علم و فناوری آن می‌تواند راهگشا باشد.

۲- ادبیات تحقیق

۲-۱- شرکت‌های دانش‌بنیان

شرکت‌ها و مؤسسه‌های دانش‌بنیان، شرکت یا مؤسسه خصوصی و یا تعاونی هستند که به منظور هم‌افزایی علم و ثروت، توسعه اقتصاد دانش‌محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی و تجاری‌سازی نتایج تحقیق و توسعه در حوزه فناوری‌های برتر و با ارزش افزوده فراوان به ویژه در تولید نرم‌افزارهای مربوط تشکیل می‌شوند [۱۲].

در تعریف دیگری عنوان شده است که مؤسسه‌های دانش‌بنیان برای توصیف بنگاه‌هایی به کار می‌رود که از دارایی‌های دانشی خود به عنوان منبع اصلی مزیت رقابتی استفاده می‌کنند [۱۹].

۲-۲- پارک‌های علم و فناوری

پارک علم و فناوری سازمانی است که به وسیله متخصصان حرفه‌ای مدیریت می‌شود و هدف اصلی آن افزایش ثروت در جامعه از طریق ارتقاء فرهنگ نوآوری و رقابت سازنده میان شرکت‌های حاضر در پارک و مؤسسه‌های متکی بر علم و دانش است [۱۳].

در اهمیت پارک‌ها همین بس که بسیاری از سیاستگذاران توسعه، پارک‌های فناوری را بخشی از یک راهبرد هوشمند و هماهنگ برای توسعه ملی یا منطقه‌ای می‌دانند.

از دیگر سو پارک‌های فناوری نقش جذب شرکت‌های مبتنی بر فناوری پیشرفته را در سطح بین‌المللی بازی می‌کنند و علاوه بر آن بستری هستند برای سوق دادن متخصصان و دانشمندان تا در نتیجه آن فعالیت‌های کارآفرینی توسعه پیدا کند.

پارک‌های علم و فناوری، به عنوان واحدهای راهبردی حمایت و هدایت شرکت‌های دانش‌بنیان، بازتابی از این فرضیه هستند که نوآوری فناورانه، منبعث از مطالعات علمی است و پارک‌ها، محیطی تسهیلگر برای گذار از مطالعه محض و نظری به تولید و اجرا فراهم می‌کنند [۵]. به همین جهت اینگونه پارک‌ها به شدت مورد استقبال واقع شدند و در اکثر کشورها، به مثابه پدیده‌ای برای بقا در عرصه‌های اقتصاد جهانی مطرح گردیدند. به این ترتیب، پارک‌ها به سازمان‌های واسطه‌ای تبدیل شدند که محیط اجتماعی، منابع سازمانی، فناوری و نیز کارشناسان مدیریتی را برای تحول ایده‌های کسب و کار فناوری محور و سازمان‌های اقتصادی کارآمد فراهم می‌کنند [۶].

در این حال، مشکلات و معضلاتی نیز در مسیر شرکت‌های دانش‌بنیان قرار دارد که محدود به کشور خاصی نیست و در بسیاری از کشورهای دنیا مشاهده می‌شود. تحقیقات نشان داده‌است که علت اصلی شکست شرکت‌های کوچک و متوسط در سالهای ابتدایی، «فقدان تجربه کافی در مدیریت» و «سرمایه ناکافی» است [۷].

در این راستا می‌توان گفت ارائه محصول جدید، پرهزینه‌ترین و پرخطرترین فاز روند توسعه محصول جدید است به قدری که شرکت‌ها باید وقت، منابع مالی، منابع مدیریتی شگرفی را به آن اختصاص دهند [۸]. آمارها نشان می‌دهد که ۸۰ درصد خطرات تجاری‌سازی محصولات در همان ۵ سال اول فعالیت رخ می‌دهد. به همین دلیل تنها یک ایده از هر ۳۰۰۰ ایده منجر به موفقیت می‌شود. در یک تحقیق، میانگین نرخ شکست برای محصولات جدید مصرفی و صنعتی ۴۰ درصد گزارش شده است [۹]. این رقم، برای محصولات با فناوری بالا، به ۶۰ درصد می‌رسد [۱۰].

در این وضعیت پرتنش، شرکت‌هایی که از اهرم برند خود استفاده می‌کنند، شانس بیشتری برای پذیرش محصول جدید خود در بازار دارند [۱۱]. از این نظر، برند پارک‌های علم و فناوری و اعتبار علمی آن، می‌تواند تا حدی این کمبود را برای شرکت‌های دانش‌بنیان نوپای مستقر در آن، جبران نماید.

این اطلاعات و آمار نشان می‌دهد که حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان، به خصوص شرکت‌هایی که در مراحل ابتدایی فعالیت خود هستند و نیز شرکت‌های نوپایی که توسط

اقدام‌هایی که پارک علم و فناوری دانشگاه خاورمیانه برای افزایش احتمال موفقیت شرکت‌ها و کارآفرینان مستقر در این پارک انجام می‌دهد در دو گروه قابل دسته‌بندی است.

دسته اول، اقدام‌هایی است که به منظور پرورش ایده‌ها و استعداد‌های ناب و شکوفا از یکسو و جلوگیری از ورود ایده‌های ضعیف به پارک از سوی دیگر انجام می‌گیرد. در این اقدام‌ها، هدف این است که ایده‌های برتر و استعداد‌های قابل رشد و دانشجویان دارای روحیه کارآفرینی شناسایی شوند و به سمت پارک هدایت گردند. این اقدام‌ها عبارتند از:

۱- برگزاری مسابقه «ایده‌های نو، کسب و کار نو» برای کشف و حمایت از ایده‌های قابل پرورش به یک کسب و کار؛
۲- غربال ایده‌ها در مراحل درخواست حضور در پارک علم و فناوری، به منظور جلوگیری از ورود ایده‌های ضعیف و هدر رفت منابع؛

دسته دوم، اقدام‌هایی هستند که به منظور تقویت شرکت‌ها در مسیر رقابت‌پذیری و انتقال تجارب و حمایت‌ها و پشتیبانی‌های مالی و حمایت‌های معنوی (مشاوره، ارائه اطلاعات و ...) صورت می‌پذیرند. این اقدام‌ها، شامل موارد زیر می‌گردد:

- ۱- خدمات مرکز رشد پارک علم و فناوری برای کارآفرینان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی؛
 - ۲- مشوق‌ها و حمایت‌های مالی و قانونی برای شرکت‌های مستقر در پارک‌های علم و فناوری؛
 - ۳- خدمات «شبکه مؤسسه‌های اقتصادی اروپا» برای شرکت‌های کوچک و متوسط و نیز کارآفرینان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی؛
 - ۴- خدمات «شبکه حامیان کسب‌وکار» برای شرکت‌های کوچک و متوسط و کارآفرینان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی.
- استفاده از دو شبکه بسیار مهم یعنی «شبکه مؤسسه‌های اقتصادی اروپا» و «شبکه حامیان کسب‌وکار» که به عنوان دو نهاد حمایتی مشاوره‌ای برای شرکت‌های کوچک و متوسط در اتحادیه اروپا فعالیت می‌کنند و در ترکیه نیز راه‌اندازی شده‌اند، اقدام بسیار مهم پارک علم و فناوری دانشگاه خاورمیانه برای پشتیبانی معنوی از شرکت‌های مستقر در پارک و نیز کارآفرینان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی است.

امروزه بیش از ۸۰۰ پارک علمی و فناوری در بیش از ۵۵ کشور جهان ایجاد شده و بیش از این مقدار در حال ساخت است که نشان از توجه کشورها به این نهاد اجتماعی مهم دارد. در ایران نیز پروژه ایجاد اولین شهرک علمی ایران، تحت عنوان شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان در ابتدای دهه ۱۳۷۰، آغاز گردید. از آن پس تا سال ۸۴ فقط ۱۳ پارک علم و فناوری مجوز تأسیس گرفته بودند که پس از بررسی تقاضای تأسیس پارک‌های جدید در سفرهای استانی هیئت دولت، تا کنون، تعداد پارک‌ها به ۲۹ عدد رسیده است.

۳- روش تحقیق

روش تحقیق در این مقاله از نظر هدف، توصیفی و از نظر گردآوری اطلاعات، مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی اسناد و مدارک است.

۳-۱- دلایل انتخاب مورد مطالعه

بنا به دلایل زیر، ترکیه و یکی از پارک‌های علم و فناوری آن، به عنوان مورد مطالعه انتخاب شد:

الف- ترکیه، به لحاظ وضع علم و فناوری وضعیت مشابهی نسبت به ایران دارد؛

ب- ترکیه به لحاظ اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی وضعیت مشابهی نسبت به ایران دارد؛

ج- این کشور در زمینه تأسیس و مدیریت پارک‌های علم و فناوری سابقه بیشتری نسبت به ایران دارد؛

د- ترکیه با استفاده از ارتباط با اتحادیه اروپا، الگوهای کارآمدی از این اتحادیه گرفته‌است که برای ایران آموزنده خواهد بود.

بنا به دلایل فوق، مطالعه پارک‌های علم و فناوری این کشور می‌تواند برای سیاست‌گذاران و مدیران حوزه نظام نوآوری، راهگشا باشد.

۴- برنامه‌های پارک علم و فناوری دانشگاه فنی خاورمیانه برای حمایت از شرکت‌های دانش بنیان مستقر در این پارک [۱۴].

گوناگون هستند، طی مسابقه، به سمت مؤسسه‌ها و افرادی هدایت می‌شوند که بتوانند به نیازهای اطلاعاتی و تجربی آنان پاسخ گویند و این مسئله می‌تواند به عنوان یک عامل کلیدی برای موفقیت، از طریق انتقال تجارب باشد. همچنین، راه‌یافتگان به مرحله نهایی مسابقه، فرصت ملاقات با افراد سرمایه‌گذار را خواهند داشت تا ایده‌های خود را معرفی و سرمایه‌گذاران را تشویق به مشارکت مالی در ایده‌های خود نمایند.

ج- حمایت مالی

به برنده این مسابقه، جوایز مالی حمایتی اعطا می‌شود. همچنین برنده نهایی این مسابقه، یک فضای دفتری رایگان به مدت سه سال در پارک علم و فناوری در اختیار خواهد داشت.

۴-۲- پذیرش ایده‌های دارای پتانسیل رشد بالا در مراحل درخواست حضور در پارک

پارک علم و فناوری، برای تضمین ورود ایده‌های دارای پتانسیل بالای تجاری شدن و حذف ایده‌های ضعیف، محدودیت‌هایی را در قالب رویه‌ها و مقررات برای ورود شرکت‌ها به پارک اعمال می‌کند. البته این رویه‌ها و مقررات، در پارک‌های علم و فناوری کشورهای دیگر نیز مشاهده می‌گردد و اقدام منحصر به فردی نیست.

کارآفرینی و نوآوری دو مشخصه اصلی و مهم در هنگام ارزیابی شرکت‌ها و پروژه‌هایشان است. همچنین ایجاد فرصت‌های شغلی جذاب برای فارغ‌التحصیلان واجد شرایط دانشگاهی، یک انتظار از شرکت‌های پذیرفته شده، است.

درخواست عضویت در پارک، توسط یک کمیته مستقل شامل ۳ خبره متخصص در زمینه فعالیت شرکت، ارزیابی می‌گردد. در طول مرحله ارزیابی، ملاقات حضوری بین نخبگان و درخواست‌کنندگان برگزار می‌گردد و در صورت لزوم، نخبگان به بازدید از امکانات درخواست‌کنندگان می‌پردازند. کمیته مستقل از افرادی تشکیل می‌شود که در زمینه فعالیت شرکت، به خصوص در پروژه تحقیقاتی پیشنهادشده خبره هستند. این کمیته نقش اساسی در رد یا پذیرش شرکت‌ها به پارک ایفا می‌کند.

۴-۱- برگزاری مسابقه «ایده‌های نو، کسب‌وکار نو» برای حمایت از ایده‌های قابل رشد

این مسابقه، هرساله برای دانشجویانی که دارای ایده‌هایی نو جهت راه اندازی یک کسب‌وکار موفق هستند و نیز برای افزایش روحیه کارآفرینی در بین دانشجویان، برگزار می‌شود. تمام دانشجویان دانشگاهی بدون اولویت درباره یک حوزه خاص می‌توانند در این مسابقه شرکت کنند. اما نکته مهم این است که ایده‌های کسب و کار فناوری محور باید نوآورانه باشند. دیگر اینکه، ایده باید برای تبدیل به یک کسب‌وکار مناسب باشد. این ایده می‌تواند:

الف- یک کاربرد کاملاً جدید فناورانه باشد؛

ب- یک کاربرد جدید از فناوری موجود در یک حوزه متفاوت باشد؛

ج- کاربردی پیشرفته‌تر برای یک فناوری موجود باشد.

همان‌طور که در بخش‌های بعدی اشاره خواهد شد، برگزاری این مسابقه، ابزاری برای ارائه آموزش و مشاوره به دانشجویان دارای روحیه کارآفرینی است. در واقع، این مسابقه یک کارگاه آموزشی است.

۴-۱-۱- تسهیلات و فرصت‌های ارائه شده به شرکت‌کنندگان در مسابقه

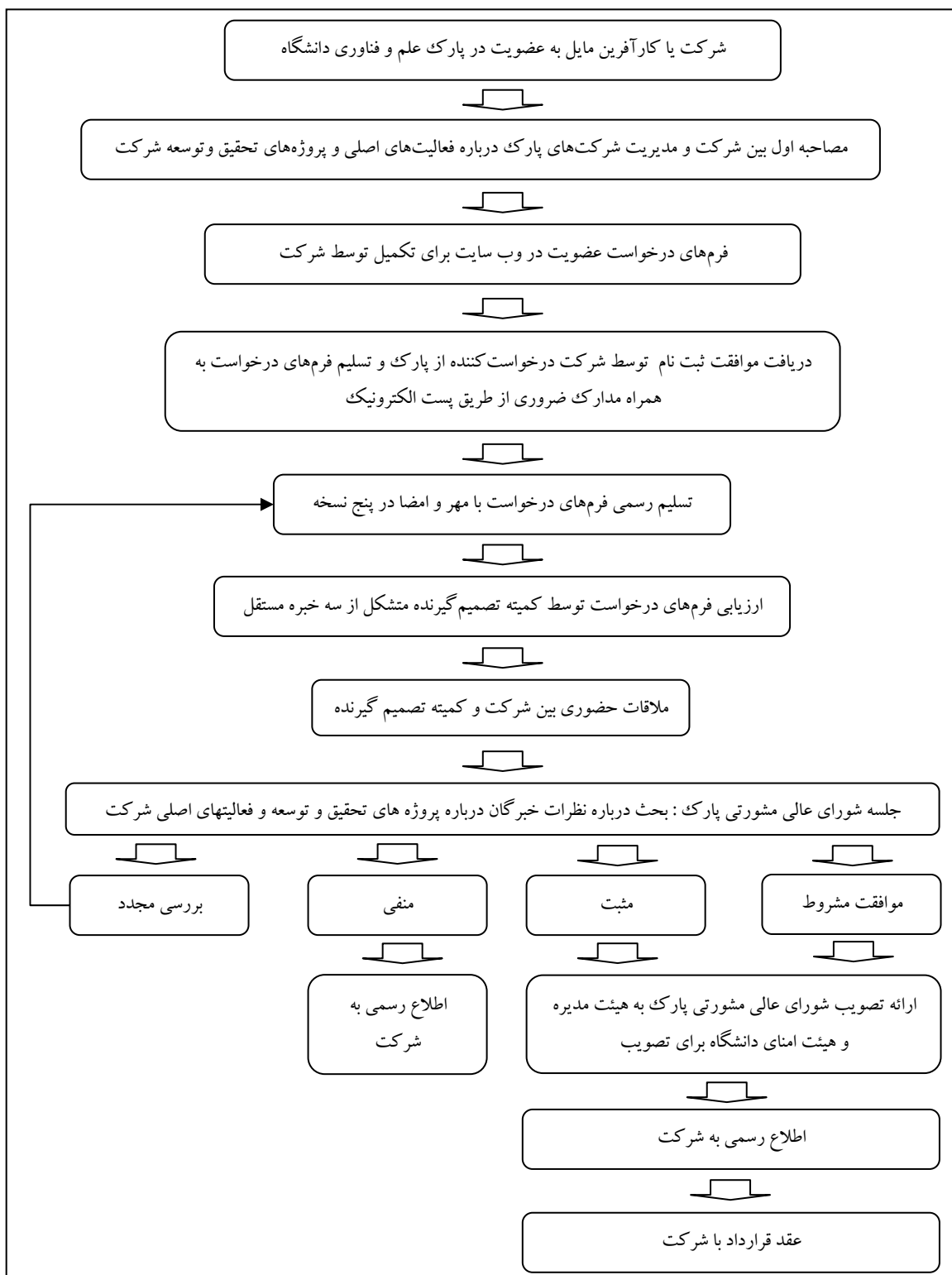
دانشجویانی که در این مسابقه شرکت کنند و از ایده‌های قابل پرورشی برخوردار باشند، از امکانات و تسهیلات مناسبی برای توسعه کسب‌وکار خود بهره‌مند می‌شوند:

الف- آموزش

طی مسابقه، آموزش‌هایی در زمینه‌های «نوآوری و کارآفرینی»، «نگارش برنامه کسب‌وکار»، «حقوق مالکیت فکری»، «مدل‌سازی مالی»، «تولید محصول جدید» و «تیم‌سازی موفق» به شرکت‌کنندگان ارائه می‌شود. با توجه به اینکه دانشجویان شرکت‌کننده در این مسابقه، معمولاً در رشته‌هایی تحصیل می‌کنند که با مسائل مربوط به تجاری‌سازی و فروش محصولات ناآشنا هستند؛ آموزش‌های یادشده، آگاهی لازم را برای روشن شدن ذهنیت دانشجویان درباره اصول حاکم بر بازار ایجاد می‌کند.

ب- مشاوره

رقابت‌کنندگانی که با ایده‌های کسب‌وکار فناوری محور، وارد این مسابقه می‌شوند و نیازمند دانش و تجربه در موارد

نمودار شماره ۱- مراحل درخواست حضور در پارک علم و فناوری

۳-۴- مرکز رشد پارک علم و فناوری

تأسیس مرکز رشد، یکی دیگر از راهکارهای مورد استفاده پارک علم و فناوری برای افزایش احتمال موفقیت شرکت‌های دانش‌بنیان به ویژه شرکت‌هایی است که توسط فارغ‌التحصیلان دانشگاهی تأسیس می‌گردند. در درون ساختار پارک علم و فناوری دانشگاه خاورمیانه، یک مرکز رشد با نام مرکز رشد METU SMIDO TEKMER، که به طور مشترک، توسط «دانشگاه فنی خاورمیانه» و «سازمان توسعه صنایع کوچک و متوسط» تأسیس شده‌است، خدمات متنوعی به کارآفرینان ارائه می‌دهد. هدف این مرکز، حمایت از کارآفرینی برای تقویت همکاری دانشگاه-صنعت و انتقال نتایج تحقیق و توسعه به سمت ایجاد ارزش اقتصادی است.

۱-۳-۴- فرصت‌های موجود در مرکز رشد برای کارآفرینان

پارک علم و فناوری با مشارکت سازمان‌ها و نهادهای دیگر، امکاناتی را در اختیار شرکت‌های پذیرفته شده در مرکز رشد پارک می‌گذارد. این خدمات عبارتند از:

الف- خدمات آموزشی (آموزش مدیریت کاربردی کسب و کار، آموزش مدیران ارشد، آموزش سرمایه‌گذاری، آموزش‌های فنی)؛

ب- خدمات مشاوره‌ای (فنی، مالی، اداری، تجاری و بازاریابی)؛

ج- خدمات آزمایشگاهی و کارگاهی؛

د- خدمات نمایشگاهی و کنفرانسی؛

ه- فرصت بهره‌مندی از معافیت‌های مالیاتی فراهم شده در «قانون مناطق توسعه فناوری»^۱ و اخذ حمایت از مؤسسه‌هایی نظیر شورای علم و فناوری ترکیه^۲، بنیاد توسعه فناوری ترکیه^۳ و سازمان توسعه صنایع کوچک و متوسط؛

۱ - قانون شماره ۴۶۹۱ ترکیه که در سال ۲۰۰۱ تصویب شد و به ایجاد مناطق توسعه فناوری و پارک‌های علم و فناوری اختصاص دارد.

۲ - Tubitak: شورای تحقیقات علم و فناوری ترکیه، در سال ۱۹۶۳، برای سازماندهی و هدایت تحقیقات بنیادی و کاربردی به ویژه در حوزه علوم طبیعی تأسیس شد و با تدوین اولین اسناد سیاست علمی برای سالهای ۱۹۸۳-۲۰۰۳، نقش سیاستگذاری یافت. توبی‌تاک، بعد از تأسیس شورای عالی علم و فناوری ترکیه (BTYK) در سال ۱۹۸۳، مسئول فعالیت‌های سیاستگذاری تحقیقات و هیئت مشورتی شد [۱۴].

۳ - بنیاد توسعه فناوری ترکیه؛ در سال ۱۹۹۱، به عنوان یک مدل منحصر به فرد از همکاری بخش دولتی و خصوصی تأسیس شد تا به حمایت از توسعه فناوری و نوآوری در بنگاه‌های بخش خصوصی ترکیه بپردازد. این نهاد، یک سازمان

و- فرصت گذراندن سال‌های ابتدایی (دوره رشد) که سخت‌ترین دوره کارآفرینی است، به دور از رقابت کمرشکن و با حداقل هزینه‌های ممکن از طریق حمایت‌های مالی و فنی.

۲-۳-۴- مخاطبان مرکز رشد

گروه‌هایی که می‌توانند از خدمات مرکز رشد پارک بهره‌مند شوند عبارتند از:

الف- فارغ‌التحصیلان و کارآفرینان جوان با ایده‌های جدید و پتانسیل کار بالا؛

ب- کارآفرینان با تجربه با هدف تبدیل ایده‌های مبتنی بر نتایج تحقیقات و یا فناوری‌های نو و پیشرفته به کسب‌وکار؛

ج- شرکت‌های کوچک و متوسط برای ایجاد فناوری‌ها و محصولات جدید؛

د- اعضای هیئت علمی دانشگاه با هدف انتقال نتایج تحقیقات موفق به سوی ارزش مالی.

۴-۴- مشوق‌ها و حمایت‌های مالی و قانونی از شرکت‌های

مستقر در پارک علم و فناوری

شرکت‌های مستقر در پارک علم و فناوری علاوه بر حمایت‌هایی که طبق قانون توسعه مناطق فناوری دریافت می‌نمایند، از سوی نهادها و سازمان‌های دیگر مرتبط با علم و فناوری، حمایت‌هایی را دریافت می‌نمایند. گروه دوم حمایت‌ها، نشان‌دهنده سرمایه‌گذاری ترکیه و امیدی است که به نتایج حاصل از فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان می‌رود.

۱-۴-۴- حمایت‌های قانون توسعه مناطق فناوری

حمایت‌هایی که قانون توسعه مناطق فناوری از شرکت‌های مستقر در پارک علم و فناوری به عمل می‌آورد عبارتند از: الف- معافیت مالیات بر درآمد:

معافیت مالیات بر درآمد برای عواید حاصل از فعالیت‌های تولیدی بر پایه نرم‌افزار و تحقیق و توسعه تا پایان سال ۲۰۱۳.

ب- معافیت مالیاتی برای حقوق پژوهشگران:

معافیت مالیاتی برای حقوق پژوهشگران، مهندسان نرم‌افزار و پرسنل تحقیق و توسعه تا پایان سال ۲۰۱۳.

ج- معافیت مالیات بر ارزش افزوده:

غیردولتی و غیرانتفاعی است. هیئت مدیره بنیاد، شامل نمایندگان از هر دو بخش دولتی و خصوصی است که در تصمیم‌گیری‌ها، اکثریت با بخش خصوصی است.

این نهاد، لازم است به شبکه‌ای که این مرکز به آن وابسته است یعنی «شبکه مؤسسه‌های اقتصادی اروپا» توجه شود.

۱-۵-۴- شبکه مؤسسه‌های اقتصادی اروپا

شبکه مؤسسه‌های اقتصادی اروپا که شبکه پشتیبانی کسب‌وکار آناتولی، یکی از هفت مرکز آن در سطح اروپاست، یکی از زیرمجموعه‌های کمیسیون اروپاست که در سال ۲۰۰۸، تشکیل گردیده‌است. این شبکه، از حدود ۶۰۰ سازمان همکار در نزدیک به ۴۹ کشور در سراسر جهان، شامل کشورهای عضو اتحادیه اروپا، اعضای از منطقه اقتصادی اروپا و سایر کشورهای جهان تشکیل شده است. این شبکه، هفت مرکز در سراسر اتحادیه اروپا به منظور ارائه خدمات به دانشگاه‌ها، مراکز تحقیقاتی و شرکت‌های کوچک و متوسط دارد که یکی از آنها شبکه پشتیبانی کسب و کار آناتولی است.

مأموریت شبکه مؤسسه‌های اقتصادی اروپایی کمک به شرکت‌های کوچک برای ایجاد بیشترین فرصت‌های کسب و کار در اتحادیه اروپاست [۱۵].

شبکه مؤسسه‌های اقتصادی اروپا، به شرکت‌های کوچک و متوسط، مراکز تحقیقاتی و دانشگاه‌ها در سراسر اروپا، حمایت‌ها و مشاوره‌هایی ارائه می‌دهد و کمک می‌کند تا حداکثر فرصت‌ها را در اتحادیه اروپا به دست آورند. این مشاوره‌ها در زمینه‌هایی مانند «جستجوی شریک تجاری» در پایگاه‌های اطلاعات همکاری فناوری و تجاری و «دسترسی سریع به اطلاعات» در تأمین مالی برای پروژه‌ها و طرح‌ها هستند.

اگر کارآفرینی بخواهد اطلاعاتی درباره وضع قوانین اتحادیه اروپا کسب کند، شریک تجاری پیدا کند یا اطلاعاتی درباره تأمین سرمایه طرح‌ها نیاز داشته باشد؛ شبکه مؤسسه‌های اقتصادی اروپا تمام این اطلاعات را در اختیار او قرار می‌دهد. این شبکه، بزرگترین شبکه ارائه دهنده اطلاعات و مشاوره به شرکت‌های اتحادیه اروپا، به خصوص شرکت‌های کوچک و متوسط است.

این شبکه، همچنین درباره وضعیت کسب‌وکار مشاوره‌هایی به کمیسیون اروپا ارائه می‌دهد. نماینده شبکه، درباره سیاست‌های اتحادیه اروپا، مشکلات فعالیت شرکت‌های کوچک و متوسط در اتحادیه و اثربخشی برنامه‌های اتحادیه اروپا، بازخوردهای منظمی را ارائه می‌دهد. فلسفه وجودی این

معافیت مالیات بر ارزش افزوده برای درآمد حاصل از محصولات و خدمات نرم‌افزاری.

۲-۴-۴- حمایت‌های نهادها و سازمان‌ها

علاوه بر مشوق‌های مالیاتی که در قانون مناطق توسعه فناوری دیده شده است؛ تعدادی از سازمان‌ها و مؤسسه‌ها، برنامه‌های حمایتی مختلفی را به پروژه‌های تحقیقاتی ارائه می‌کنند:

الف- بنیاد توسعه فناوری ترکیه:

این بنیاد، از پروژه‌های توسعه فناوری به صورت ارائه حمایت‌های سرمایه‌ای و سرمایه خطرپذیر برای شرکت‌ها پشتیبانی می‌نماید.

ب- سازمان توسعه صنایع کوچک و متوسط:

سازمان توسعه صنایع کوچک و متوسط، حمایت‌هایی در قالب ارائه خدمات آزمایشگاهی، خدمات کارشناسی، خدمات بهبود کیفیت و آموزش ارائه می‌نماید.

ج- دبیرخانه نخست‌وزیری:

دبیرخانه نخست‌وزیر برای تسهیل تجارت خارجی شرکت‌های مستقر در پارک علم و فناوری حمایت‌هایی مانند کمک به صادرات و نیز نمایش محصولات در نمایشگاه‌های بین‌المللی برای افزایش سهم در بازارهای خارجی به عمل می‌آورد.

د- وزارت صنعت و تجارت:

وزارت صنعت و تجارت، از ایده‌های نوآورانه و فناورانه کارآفرینان جدیدی که در پنج سال گذشته فارغ‌التحصیل مقطع لیسانس یا بالاتر شده باشند یا در یک سال آینده فارغ‌التحصیل خواهند شد حمایت می‌کند.

۵-۴- خدمات شبکه پشتیبانی کسب‌وکار آناتولی (BSN-)

۱) به شرکت‌های مستقر در پارک

شبکه پشتیبانی کسب‌وکار آناتولی، یکی از هفت مرکز «شبکه مؤسسه‌های اقتصادی اروپا» است و در ترکیه قرار دارد. این شبکه، توسط نهادهایی چون سازمان توسعه صنایع کوچک و متوسط، پارک علم و فناوری دانشگاه فنی خاورمیانه و بنیاد توسعه فناوری ترکیه حمایت می‌گردد. از جمله فعالیت‌های این نهاد، انتقال فناوری، خدمات اطلاعاتی و مشاوره‌ای است. مشتریان خدمات شبکه آناتولی، شرکت‌های کوچک و متوسط، مراکز تحقیقاتی و دانشگاه‌ها هستند. برای آشنایی بیشتر با

سرمایه‌گذارانی آشنای می‌نماید که اعضای شبکه هستند. شبکه حامیان کسب و کار پارک علم و فناوری دانشگاه خاورمیانه، یک عضو از «شبکه اروپایی حامیان کسب‌وکار» است.

شبکه حامیان کسب‌وکار، همچنین آموزش‌های ابتدایی و کارشناسی برای کارآفرینان برگزار می‌کند تا آنها را قادر به تأمین بودجه برای فعالیت‌هایشان سازد. این کار اطمینان لازم را فراهم می‌آورد که کارآفرینان با داشتن یک برنامه کسب و کار حرفه‌ای، برای سرمایه‌گذاری، قابل اتکا هستند. همچنین، کارآفرینان فرصت لازم را به دست می‌آورند تا با سرمایه‌گذاران تماس برقرار کنند و نیز محلی برای حامیان کسب‌وکار به وجود می‌آورد تا به انتقال تجارب خود به کارآفرینان بپردازند. به این ترتیب این شبکه، کمک‌های مهمی برای توسعه و تحقق ایده‌های جدید کسب‌وکار ارائه می‌دهد.

۵- نتیجه‌گیری

در دهه ۱۹۸۰، سیاست‌گذاران، هنگام مواجهه با کاهش درآمدها و رشد اقتصادی و افزایش بیکاری به تشویق تحقیق و توسعه روی آوردند [۱۸]. شاید اگر کاهش نرخ رشد اقتصادی و عقب ماندن از کشورهای رقیب نبود دولت‌ها و شرکت‌ها تن به تحقیق و توسعه هزینه بر و در ظاهر کم بازده نمی‌دادند. این عوامل سبب گردید پارک‌های علم و فناوری، به عنوان راه حلی توأمان برای کارآفرینی و رفع معضل بیکاری از یکسو و تشویق تحقیق و توسعه از سوی دیگر مطرح شوند.

استفاده از نتیجه تحقیقات برای افزایش رقابت‌پذیری بنگاه‌ها و قدرت اقتصادی آنها، توجه دولتمردان را به دانشگاه‌ها جلب کرد و به این ترتیب ارتباط صنعت و دانشگاه، جدیت دوچندان یافت و دولت‌ها در مثلث دانشگاه-صنعت-دولت، نقش حمایت‌کننده و تسهیل‌گر ارتباط دو نهاد دیگر را بر عهده گرفتند. بستر حمایت انتقال دانش به سمت ارزش اقتصادی نیز شرکت‌های دانش‌بنیان و پارک‌های علم و فناوری بودند و پارک‌های علم و فناوری، نقش آشیانه امن شرکت‌های دانش‌بنیان را پذیرفتند. از این منظر، پارک علم و فناوری دانشگاه فنی خاورمیانه دارای نکات قابل استفاده متعددی است.

از نکات آموزنده در مورد پارک علم و فناوری ترکیه استفاده از نهادهایی است که حمایت مادی یا مالی خاصی به شرکت‌ها ارائه نمی‌دهند بلکه اطلاعات و تجربه در اختیار

شبکه، تصمیم‌سازی برای کمیسیون اروپا به منظور کمک به رونق کسب و کار است.

۴-۶- خدمات شبکه حامیان کسب‌وکار پارک علم و فناوری^۱

۴-۶-۱- حامیان کسب‌وکار چه کسانی هستند؟

حامی کسب‌وکار کسی است که به سطح معینی از مسیر شغلی خود رسیده است و تمایل به اشتراک دانش و تجربه، در زمینه خاص خود را دارد. بنابراین یکی از کارکردهای حامیان کسب و کار، ارائه مشاوره به صاحبان ایده‌های جدید است.

همچنین فعالیت دیگر حامیان کسب‌وکار، ارائه مشاوره به سرمایه‌گذارانی است که علاقمند به سرمایه‌گذاری در طرح‌های نوآورانه‌ای هستند که احتمال موفقیت تجاری آنها بالاست. می‌توان گفت حامی کسب‌وکار حلقه اتصال ایده و سرمایه برای تولید ارزش و ثروت است.

حامیان کسب‌وکار به تأسیس شرکت‌های جدید و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید نیز تمایل زیادی دارند.

طبق تعریف انجمن اروپایی حامیان کسب و کار، حامیان کسب‌وکار افرادی هستند که سرمایه شخصی خود را در شرکت‌های نوپایی که پتانسیل رشد بالایی دارند، در ازای سهام‌دار شدن در شرکت، سرمایه‌گذاری می‌کنند. آنان همچنین تجارب کسب و کار خود و شبکه ارتباطات خود را نیز به اشتراک می‌گذارند. به این ترتیب، این افراد نقش کلیدی در مراحل ابتدایی چرخه عمر کسب‌وکارها و ایجاد شرکت‌های با رشد سریع ایفا می‌کنند [۱۶].

۴-۶-۲- کارکرد شبکه حامیان کسب‌وکار در موفقیت

شرکت‌های مستقر در پارک علم و فناوری

نقص اصلی شرکت‌های نوپا در محدودیت انتخاب‌های مالی آنان است. این مشکل، مختص شرکت‌های ترکیه‌ای نیست بلکه یک مشکل جهانی است.

دانشگاه فنی خاورمیانه و پارک علم و فناوری آن، مفهوم حامیان کسب‌وکار را که در جهان به عنوان راه حل مرحله اول مشکلات مالی ارائه و استفاده شده است؛ برای اولین بار در ترکیه مورد استفاده قرار داده‌اند.

«شبکه حامیان کسب‌وکار»، سرمایه‌گذاران حوزه فناوری را گرد هم می‌آورد و کارآفرینان فناوری محور را با

1- Middle East Technical University Technopolis- Business Angels Network (METUTECH-BAN)

Selected Italian Case Studies. Tachnovation, 26:489-505

- [۶]. پورعزت، علی اصغر. (۱۳۸۸). به‌گزینی الگوی توسعه پارک‌های علم و فناوری. رهیافت. شماره بهار و تابستان. صص ۱۲-۱۷.
- [۷]. سعیدنیا، حمیدرضا و مردانی، حسین. (۱۳۸۸). بررسی بازاریابی در شرکت‌های کوچک و متوسط مستقر در پارک علم و فناوری استان سمنان. پژوهش‌های مدیریت.

[8]. Chien-Wei Chen et al. (2007) Marketing communication strategies in support of product launch: An empirical study of Taiwanese high-tech firms, Industrial Marketing Management (36)1046-1056

[9]. Hultink, E. J., Hart, S., Robben, H., & Griffin, A. (2000). Launch decision and new product success: An empirical comparison of consumer and industrial products. Journal of Product Innovation Management, 17(1), 5-23.

[10]. Goldenberg, J., Lehmann, D. R., & Mazursky, D. (2001). The idea itself and the circumstances of its emergence as predictors of new product success. Management Science, 47(1), 69-84.

[11]. Guiltinan, J. P. (1999). Launch strategy, launch tactics, and demand outcomes. Journal of Product Innovation Management, 16(6), 509-529.

[۱۲]. قانون حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان مصوب سال ۱۳۸۹ مجلس شورای اسلامی.

[۱۳]. اساسنامه پارک‌های علم و فناوری مصوب شورای گسترش آموزش عالی.

[۱۴]. گزارش معرفی پارک علم و فناوری دانشگاه فنی خاوران، ترکیه، مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور. ۱۳۹۰.

[۱۵]. صنیع اجلال، مریم. (۱۳۸۷). طرح پژوهشی تدوین مدل مقدماتی سیاست‌گذاری علم و فناوری در ایران. مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور.

[16]. <http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/about/mission>

[17]. <http://www.eban.org/component/content/article/۴۳/۱۱۲-Business-angels.html>

[۱۸]. امیراحمدی، هوشنگ. (۱۳۷۴). پارک‌های علمی؛ یک ارزیابی انتقادی. رهیافت.

[۱۹]. صلواتی سرچشمه، بهرام و مداح، معصومه. (۱۳۸۷). کاربرد مدل ARC در گزارش‌دهی سرمایه‌های دانشی مؤسسه‌های دانش بنیان، رشد فناوری. شماره ۱۵.

شرکت‌ها قرار می‌دهند. انتقال اطلاعات کاربردی و تجربه‌های افراد موفق که به طور قطع در هیچ دانشگاهی قابل دستیابی نیست می‌تواند کلید موفقیت شرکت‌ها و کارآفرینانی باشد که تنها با اتکا به دانش فنی خود قدم به بازار می‌گذارند. زیرا چیزی که این شرکت‌ها نمی‌دانند، این است که با بازار چگونه تعامل داشته باشند و منابع مالی را چگونه به دست آورند.

در بخش سازو کارهای جذب ایده‌های قابل توسعه و اعمال مقررات برای ورود شرکت‌ها به پارک‌های علم و فناوری، در ایران نیز این مسائل کمابیش اعمال می‌گردد؛ اما موضوعی که فقدان آن حس می‌شود خدمات مشاوره‌ای کارآمد و کاربردی به صاحبان ایده‌های نو برای قدم نهادن از دنیای دانشگاه به دنیای صنعت و تجارت است. مشکلی که در ترکیه و با الگوگیری از اتحادیه اروپا با شبکه مؤسسه‌های اقتصادی اروپا و شبکه حامیان کسب‌وکار تدبیر شده‌است.

۶- پیشنهادها

با توجه با اینکه ایده شبکه‌های پشتیبانی اطلاعات و انتقال تجارب نظیر شبکه مؤسسه‌های اقتصادی اروپا و شبکه حامیان کسب‌وکار، در کشورهای اروپایی انجام شده و با موفقیت در ترکیه که کشوری با وضع نسبتاً مشابه در حوزه علم و فناوری با ایران است پیاده شده، به نظر می‌رسد طراحی و پیاده‌سازی این شبکه‌ها در ایران بتواند اثر قابل ملاحظه‌ای در افزایش میزان موفقیت شرکت‌های دانش‌بنیان داشته باشد.

منابع:

- [۱]. عظیمی، ناصر علی و برخورداری، سجاد. (۱۳۸۹). شناسایی بنیان‌های اقتصاد دانش بنیاد. مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، تهران. چاپ اول.
- [2]. Schereyer, P.(2002) Knowledge spillover and regional growth in europe.
- [3]. Li, J.(2000) High tech industries and competitive advantage in emerging markets: A study of foreign telecommunications equipment firms in china.
- [4]. OECD.(2007) Science, technology and industry scoreboard: innovation and performance in the global economy.
- [5]. Bigliardia, Barbara; et al. (2006). Assessing Science Parks' Performances: Directions from